

ותמהינן אפירוקין: **והתניא** ברייתא חדא: **בהמה**. **והתניא** ברייתא אחריתא [דמייתנין לעיל]: **גמל**, הרי דבהמה לחוד וגמל לחוד.

ומשנינן: **מידי הני תרי ברייתות גבי הדדי תניא** [וכי נשנו הברייתות בבת אחת] עד שנאמר, דגמל לחוד ובהמה לחוד?! הא ליתא, ומי ששנה ברייתא דבהמה, לא שנה ברייתא דגמל ושניהם לגמל נתכוונו.

ומסייעינן לפירוקין דגמל שאני, **תניא נמי הכי: רבי אליעזר אוסר בגמל הואיל וצווארו ארוך!**

אמר רבי יצחק בר אדא: לא הותרו פסי ביראות אלא לעולי רגלים בלבד, [וכן לכל ההולכים לדבר מצוה, כגון ללמוד תורה — וכדלקמן].

ומקשינן: **והתניא**, לא הותרו פסי ביראות אלא לגבי בהמה בלבד, ומשמע דבבהמה מיהת מותר לכולם?!

ומשנינן: **מאי בהמה**, בהמת עולי רגלים: אבל אדם, אפילו מעולי הרגל (מטפס ועולה כא-א מטפס ויורד) מטפס [נתפס בידי ורגליו בשני כתלי הבור משני צדיו] ויורד לתוך הבור, מטפס ועולה ממנו, דכיון שיכול לעשות כן, לא התירו לו לסמוך על פסי ביראות. [הוגה על פי גאון יעקב].

ומקשינן אהא דאמרין דלאדם לא הותרו פסי ביראות: איני, והא אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל [ב"ח]: לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד. ועל כרחך לאו למעוטי מי בורות שמימיו מכונסין בלבד קאתי [ומשום דבור גרע, שפעמים נפסקין המים, וכדאמרין ריש

תא שמע למיפשט בעיא דלישנא קמא, אם בדנקיט מנא ונקיט גם לה בעינן ראשו ורובו בפנים:

דתניא, **גמל שראשו ורובו מבפנים** לרשות ששם נמצא אבוסו, **אובסין** [דרך גמל כשיוצא למדבר ומתיירא בעליו שלא ימצא לו אוכל, שתוחבין לו על כרחו מספוא הרבה בבית הבליעה יותר מכדי אכילתו — עד שנעשה כ"אבוס" במעין] **אותו** כשהאובס מבפנים.

והשתא תפשוט: **והא איבוס** — דבעל כרחו של גמל הוא נעשה — **כמאן דנקיט מנא ונקיט לה דמיא**, כלומר: על כרחך בדנקיט מנא ונקיט לה הוא, שהרי בעל כרחו הוא אובס אותה וצריך לתופסה, ומכל מקום קא **בעינן ראשו ורובה** מבפנים, ותפשוט בעיין!

ודחינן: **אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת**: לא תפשוט בעיין דמספקא לך בפרה, דאף על גב דבפרה לא חיישינן היכא דנקיט לה, שיוליך את הכלי לחוץ, הכא דבגמל מיירי, שאני **גמל הואיל וצווארו ארוך**, ואם אין גופו מבפנים, אם יתקפנו ויעקם צווארו יגיע עד רשות הרבים, ולהכי בעינן אף בדנקיט לה, ראשו ורובו מבפנים.

תא שמע למיפשט כי האי גוונא מסתם בהמה, דתניא: **בהמה שראשה ורובה בפנים**, "אובסין" אותה מבפנים. והא "אני"בוס" כמאן דנקיט מנא ונקיט לה דמיא, וקא **בעינן ראשו ורובו** מבפנים, ותפשוט בעיין!

ודחינן: **מאי "בהמה"** נמי דקתני הכא? **גמל**, שצווארו ארוך, ואסור!

ומשנינן: **אמר אביי** [והיינו הא דמייתנין לעיל בגמרא], **הכא במאי עסקינן, בא(י)בוס העומד ברשות הרבים גבוה עשרה ור(ו)חב ארבעה, וראשו נכנס לבין הפסין, וכדפרשינן לה לעיל.**

אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב: בורגנין [סוכות שומרי העיר] הנמצאים בתוך שבעים אמה ושיריים לעיר, הרי אלו מתעברין [מלשון, אשה עוברת] עם העיר, כלומר: כאילו נמשכת העיר עד לבורגנין, ומהם ואילך מודדין תחום שבת אלפיים אמה לשובתים בערב שבת בעיר.

אבל אין בורגנין בכבל, כלומר: שהבורגנין בכבל אין "מתעברין" עם העיר, ומודדין תחום שבת מגבול העיר.

ולא הותר לעשות פסי ביראות בחוצה לארץ שלבד מבבל.

ומפרשינן טעמא:

בורגנין בכבל, לא: כיון דשכיחי בידקי דמיא [שכיחים שם שטפי מים] השוטפים את הבורגנין, וממילא לא חשיבי.

פסי ביראות בחוצה לארץ, לא: דלא שכיחי מתיבתא [ישיבות], וקיימא לן שלא הותרו פסי ביראות אלא לבהמת עולי רגלים ובהמת ההולכים לדבר מצוה, וכיון דלא שכיחי מתיבתא שיהיו תלמידים הולכים מעיר לעיר ללמוד תורה, לא הותר שם פסי ביראות.

אבל איפכא, בורגנין בחוצה לארץ, ופסי ביראות בכבל דשכיחי מתיבתא, **עבדינן!**

איכא דאמרי, אמר רב ירמיה בר אבא אמר

פירקין], דאם כן ליתני, "לא הותרו פסי ביראות אלא "לבאר", ו"מים חיים" למה לי?! ועל כרחך ד"מים חיים" היינו מים זכים ראויים לשתות, [ריטב"א].

והשתא תיקשי, ואי תימא דלבהמה לבד שרינן, מה לי חיים מה לי מכוונסין כלומר: שאינן זכין [כך צריך לידחק לביאור הריטב"א].

ומשנינן: דאף דלאדם לא שרי, מכל מקום **בעינן מידי דחזי לאדם,** דכיון דמים משוי להו מחיצה לפסי הביראות, בעינן מים חשובין.

גופא: לא הותרו פסי ביראות אלא לבהמה בלבד, אבל אדם (מטפס ועולה מטפס ויורד) [מטפס ויורד ומטפס ועולה — גאון יעקב], ואם היו הבורות רחבין שאין יכול לתפוס עצמו בשני כתלי הבור משני צדיו ולירד ולשתות, אפילו לאדם נמי שרי לדלות מן הבור לבין הפסין, ולשתות.

ולא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו, אבל ממלא הוא ושופך לפני בהמה ושותה מאליה [והיינו ברייתא דמייתנין לה לעיל דף כ:].

מתקיף לה רב ענן: אם כן כדקתני בכרייתא, מה הועילו פסי ביראות?!

ותמהינן אאתקפתייה דרב ענן: מה הועילו — בתמיהה?! והרי הועילו למלאות מוהן, ומאי מתקיף?!

אלא הכי מתקיף רב ענן: מה הועיל ראשה ורובה של פרה דקתני במתניתין, והרי למלאות ולשפוך בפניה מותר אף כשאין ראשה ורובה בפנים, דהא ליכא למיחש למידי [וכדאמרן לעיל]?!

נפק ואחוי ליה הנהו מתוותא דמבלען בשבעים אמה ושיריים [יצא מרי, והראה לו לרב חסדא עיירות חרבות שנשאר בהם מחיצות מן הבתים, הפזורים לאורך הדרך ונבלעת כל אחת בשבעים אמה של הסמוכה לה, כלומר: שאין ביניהם יותר משבעים אמה ושיריים].

והנהו מתוותא "מתעברין" עם ברנש, כי הא דאמרינן לקמן: נפש שלא נפרצה [מצבת קבר], מתעברת עם העיר, ואף על גב שאינו בית ממש. והוא הדין, ערים חרבות שמחיצות הבתים קיימות.

אמר רב חסדא: דריש מרי בר מר: מאי דכתיב: לכל תכלה [לכל דבר שנתת לו תכלית וקצבה — ריטב"א. ומאירי פירש: לכל חמדה, מלשון: נכספה וגם כלתה נפש] ראיתי קץ [ידעתי וראיתי קץ אותו שיעור כמה הוא — ריטב"א, וראה רש"י שבעין יעקב] [אבל] רחבה מצותך. ["מצוה" היא תורה שבעל פה, כמבואר בגמרא ברכות דף ה. לפי גירסתנו. ובהקדמת הרמב"ם ליד החזק] מאד [לא ידעתי שיעורה — ריטב"א, וראה רש"י?]

דבר זה אמרו דוד ולא פירשו איזהו קץ שיעורה, אמרו איוב ולא פירשו, כמה גדולה! אמרו יחזקאל הנביא ולא פירשו, עד שבא הנביא זכריה בן עדו — ופירשו!

ומפרשינן לה:

אמרו דוד ולא פירשו, דכתיב: לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד!

אמרו איוב ולא פירשו, דכתיב: ארוכה מארץ מדה [מפיק מ"א, כלומר: מדתה של

רב: אין בורגנין ופסי ביראות לא בכבל ולא בשאר חוצה לארץ.

ומפרשינן טעמא:

בורגנין בכבל, לא: כיון דשכיחי בידקי דמיא, וכדלעיל.

בורגנין בחוצה לארץ נמי לא: דשכיחי גנבי הגונבים את הסוכות, והלכך לא חשיבי להיות בתים להתעבר לעיר.

פסי ביראות בכבל לא: דשכיחי מיא [המים מצויין] ולמה לן להתיר שם.

פסי ביראות בחוץ לארץ נמי לא: דלא שכיחי מתיבתא.

אמר ליה רב חסדא, למרי בריה דרב הונא, בריה דרב ירמיה בר אבא: אמרי, דקא אתיתו מברנש [שם מקום] לבי כנישתא דדניאל, [שמעתי שאומרים עליכם שאתם באין מברנש לבית הכנסת ששם היה מתפלל דניאל, [כדכתיב [דניאל ו—יא]: וכוין [חלונות] פתיחן ליה בעלייתה [בעלייתו] נגד ירושלים וגו' ומצלא [ומתפלל] ומודה קדם וגו'] דהוה המרחק שביניהם תלתא פרסי [שלש פרסאות, שהן י"ב פעמים תחום שבת שהוא אלפיים אמה] בשבתא!

אמאי סמכיתו ליצא מחוץ לתחומה של ברנש? ודאי אבורגנין שיש לאורך כל הדרך, כל אחד בתוך שבעים אמה ושיריים לחברתה, שכולן מתעברין עם ברנש!

ותמה עליהם: הא אמר אבוח דאבוח דידך [היינו רב ירמיה בר אבא שהיה אביו של רב הונא אבי מרי] לעיל משמיה דרב: אין בורגנין בכבל?!

אמה אורך כפי שהיתה, בעשריין אמה רוחב, שהרי הכפלת רחבה. וכתוב בדברי יחזקאל דלעיל: **היא כתובה פנים** [מלפנים] **ואחור** [ומאחור]. וכי קלפת לה [שתשים מה שקלפת מן המגילה את אחוריה ותשימנה לצד פנים המגילה, לאחר שפשטת אותה מכפילותה] **כמה היא לה, ארבעיין** אמה אורך, כפל מה שהיה לך עד עתה, בעשריין אמה רוחב כפי שהיתה.

וכתיב: מי מרד בשעלו מים ושמים [העולם כולן] **ב"זרת"** [חצי אמה] **תכן וגו', הרי** שגדלו של עולם חצי אמה של הקב"ה על חצי אמה.

צא וחשוב: כמה פעמים חצי אמה על אמה יש במגילה שארכה ארבעים אמה על עשרים אמה שהם שמונה מאות מרות מרובעות, [וכל אמה מרובעת יש בה ארבעה פעמים חצי אמה על חצי אמה]?! והרי לך: שלשת אלפים ומאתים זרתות במגילה [על פי הר"ח וריטב"א, וראה רש"י]!

נמצא כל העולם כולו — שהוא חצי אמה על חצי אמה [זרת] — **אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה!** (47)

ואמר רב חסדא: **דריש מרי בר מר: מאי דכתיב בירמיה: "הראני ד' והנה שני דודאי** [סירי נחושת] **תאנים מועדים** [מוכנים] **לפני היכל ד' אחרי הגלות נבוכדנצר מלך בבל את יכניה בן יהויקים מלך יהודה** [שהיה צדיק] **ואת החרש ואת המסגר** [חכמים

החכמה — רמב"ן בפירושו לאיוב] **ורחבה מני ים, ולא פירש כמה היא!**

אמרו יחזקאל ולא פירשו, דכתיב: ואראה והנה יד שלוחה אלי והנה בו מגלת ספר [מגילת תורה שבעל פה]. **ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור** [מלפניה ומאחוריה] **וכתוב אליה** [עליה, רד"ק] **קינים והנה והי.**

ואגב דמייטנין לקרא מפרשינן לה:

קינים: זו פורענותן של צדיקים בעולם הזה שהצדיקים נפרעין מהן על עוונותיהם בעולם הזה, **וכן הוא אומר "קינה" היא וקוננה,** הרי שמה שמקוננים על פורענות נקרא "קינה".

והנה: זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא, וכן הוא אומר ש"הגה" הוא לשון שמחה: עלי "הגיון" בכנור.

והי: זו פורענותן של רשעים לעתיד לבא, וכן הוא אומר: הוה על הוה [מאורע על מאורע הויה על הויה. ומנחם חברו: לשון שבר — רש"י ביחזקאל] **תבא.**

עד שבא זכריה בן עדו ופירשו: ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה [כפולה, כדמתרגמינן: רבוע יהיה "כפול" — "עיף", ר"ח] **ארכה עשרים באמה** [באמה של הקב"ה, רש"י] **ורחבה עשר באמה, וכי פשטת לה** [כשתפתחנה מכפילותה ותפרוש אותה] **היא לה עשריין**

גזירה, כמו בשבת.

47. וזהו שאמר הכתוב: ארוכה מארץ מדה

כאן כתב: שכשכל גופו חוץ לגת וראשו בגת, שתיה חוץ לגת חשיבא. ובפירוש הרא"ש ריש פרק ד' דמעשרות, כתב: דהתם נמי טעמא משום